Sosyal Bilimler EKEV AKADEMİ dergisi
eISSN:2148-0710 - pISSN:1301-6229

Makalenin geliş tarihi: 17.02.2023
1.Hakem Rapor Tarihi: 20.03.2023
2.Hakem Rapor Tarihi: 23.03.2023
3. Hakem Rapor Tarihi: 28.04.2023
Yayına Kabul Tarihi: 19.05.2023

KISA FİLM, FESTİVALLER VE SEKTÖREL YANSIMALARI; YÖNETMENLERİN GÖZÜNDEN İRDELEYİCİ BAKIŞ

Fırat SAYICI[*]

Öz

Kısa film 30 dakikayı aşmayan, hikâyesini kısa zamanda tutarlı bir şekilde seyirciye aktaran, sinema sanatının kendine has alanlarından biridir. Kısa filmin kurmaca, canlandırma, deneysel ve belgesel türleri mevcuttur. Kısa film festivalleri ve yarışmalarında karşılaşılan genel sorunlar arasında kısa filmi ve kısa filmcileri ikinci plana atmak ve onlara yeteri kadar alan açmamak gibi meseleler gelmektedir. Bunun yanı sıra sektör bileşenlerinin kısa filmin tanımı ve kendine yeterliği konusunda kafa karışıklığını gidermesi gerekmektedir. Bu çalışmada kısa film üreten yönetmenlerin görüşleri baz alınarak bu tarz sorunlar masaya yatırılıp tartışılırken bir yandan da kısa filmin ve kısa film festivallerinin sektöre olumlu yansımaları da ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın literatüre katkısında başarılı kısa film yönetmenlerinin öznel bakış açılarının değerlendirilmesinin etkili olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada son yıllarda çeşitli yerli ve yabancı festivallerde başarı kazanmış kısa film yönetmenlerinin verdikleri röportajlar üzerinden bir literatür çalışması yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak yönetmenlerin görüşlerine daha önce yapılmış röportajlardan yararlanılarak ulaşılmıştır. Toplanan veriler ise betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir. Kısa filmlerin amatör sinemacılara alan açtığı, kazanılan ödüllerin yeni üretimlere imkân sağladığı, festivallerin sektörel ve profesyonel anlamda bir buluşma noktası oluşturduğu, kısa film üreticilerinin festivaller sayesinde tescillendiği gibi olumlu durumların yanı sıra festivallerin sürekliliğinin sağlanması, ulusal ve yerel desteklerin arttırılması, festivallerin telif ödemesi, sadece kısa filme yönelik kurumların oluşturulması, kısa filmlerin gösteriminin yapılacağı salonlarda izleme koşullarının kalitesinin arttırılması gibi öneriler de çalışmada yer almıştır. Bu çalışma sayesinde kısa filmin sektörel durumu, festivallerin kısa filme bakış açısı ilk defa kısa filmcilerin gözüyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma kısa film üzerine yapılacak yeni araştırmalara temel oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kısa film, Kısa film festivali, Sinema, Yarışma, Film sektörü.*

Short Film, Festivals and Its Sectoral Reflections; Interviewing Look Through The Director's Eyes

Abstract

The short film is one of the unique fields of cinema art, which does not exceed 30 minutes and conveys its story to the audience in a short time consistently. There are fictional, animated, experimental and documentary genres of short film. Among the general problems encountered in short film festivals and competitions are issues such as putting short films and short filmmakers in the background and not opening enough space for them. In addition, industry components need to clear up the confusion about the definition of short film and its self-sufficiency. In this study, based on the opinions of the directors who produced short films, such problems were discussed and discussed, while the positive reflections of short films and short film festivals on the sector were tried to be revealed. It is thought that the evaluation of the subjective perspectives of successful short film directors will be effective in the contribution of the study to the literature. In this study, a literature study was conducted on the interviews given by short film directors who have been successful in various domestic and foreign festivals in recent years. As a data collection tool, the opinions of the directors were obtained by using the interviews made before. The data were analyzed using the descriptive analysis method. In addition to positive situations such as short films open up space for amateur filmmakers, the awards won enable new productions, festivals create a meeting point in the sectoral and professional sense, short film producers are registered thanks to festivals, as well as ensuring the continuity of the festivals, increasing national and local support, paying the royalties of the festivals. Suggestions such as establishing institutions only for short films, increasing the quality of viewing conditions in the halls where short films will be shown were also included in the study. Thanks to this study, the sectoral situation of the short film and the perspective of the

[*] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, firatsayici@esenyurt.edu.tr, https://orcid.org/0000-0001-8041-6847

festivals on the short film were tried to be revealed for the first time through the eyes of the short filmmakers. The study will form the basis for new research on short films.

Keywords: *Short film, Short film festival, Cinema, Competition, Film industry.*

1. Giriş

Kısa film 30 dakikaya varan süresi, vurucu, çarpıcı ve öz anlatımıyla sinemanın varoluşundan itibaren bilinen önemli bir türdür. Hilmi Etikan'a göre kurmaca, deneysel, canlandırma, belgesel, video art gibi başlıklarla anılan ve süresi otuz dakikadan fazla olmayan filmler kısa film kategorisine girmektedir (Etikan, 1996). Kısa film genelde otuz dakikanın altında süreye sahip olan, genel bir anlayış olarak ticaret yapmaktan ziyade sanat odaklı bir üretimi hedefleyen film türüdür (Kaliç, 1992). Genel bir ifadeyle edebiyatta roman ile öykü ya da şiir arasındaki farkı sinemada uzun metraj ile kısa film arasındaki fark olarak örneklemek mümkündür. Kısa filmin tıpkı bir şiirde olduğu gibi, duyguları daha yoğun şekilde seyirciye hissettirmesi elzemdir. Yapımın süresi kısaldıkça duyguların etkisi de artmaktadır. Kısa filmde şiirsel yoğunluğa ancak böyle ulaşılacaktır (Raskin, 2010). Kısa film, kısa süre içerisinde, sinema kurallarına sadık kalıp, yönetmenin kendine has yöntemleriyle özgün ve anlaşılır öyküleri anlamı oluşturan ve destekleyen devinimli görüntülerle anlatmaktır (Akyürek, 2012). Görüldüğü üzere kısa filmin net bir tanımı olmaması ve bu tanımın ağırlıklı olarak süre özelliği ile ilişkilendirilmesi kısa filmin özünü anlayabilmek konusunda hâlâ ne kadar yol alınması gerektiğinin de bir göstergesidir.

Kısa filmin mantığını anlamaya çalışırken öykü yapısıyla alakalı görüşlere de bakmak gerekmektedir. Uzun metraj filmlerde ikincil bir izlek bulunur. Çoğu kısa filmde ise karakter ve konuya tek bir yaklaşım söz konusudur (Cooper & Dancyger, 2005). Genellikle kısa filmin bir karakter aracılığıyla açıklanan veya gösterilen önemli bir sorunu vardır. Bu tekil odak, karmaşık bir hikâyeyi takip etmek zorunda olmadıkları için izleyiciyi etkilemeyi kolaylaştırır. Uzun metrajlı filmlerde sadece süre uzunluğu değil yapı olarak da farklılıklar vardır. Karakter, konu karmaşıklığı ve üç perde yapısı olarak bilinen belli bir anlatı tarzını karşılamak durumundadır. Ancak kısa film daha yalın ve buna bağlı olarak da özgür bir tarzdır. Kısa film genellikle en fazla 3-4 karakterden oluşan ve tek bir hikâye yapısından beslenen bir türdür. Kısa filmci karakterini ya da karakterlerini yaratırken tutumlu olmak zorundadır. Uzun filmde olduğu gibi karakterlerinin ayrıntılarına girmesine zaman yoktur. Kısa filmci olayları anlatırken rahatlıkla eğretileme tekniklerinden de yararlanabilir. Bu da kendisine anlatımda oldukça özgür imkânlar sunmaktadır (Cooper & Dancyger, 2005).

Kısa filmlerin var olma sebeplerinden en önemlisi seyirciyle buluşabilmesidir. Seyirci olmazsa kısa film yönetmenlerinin de üretim yapması manasız olur. Sinema gerçekleri unutturan önemli bir sanatsal güçtür. Ancak seyirci yoksa sinema sanatının da film üretiminin de bir anlamı yoktur. Film üretimi bir hammaddedir. Ancak seyirci olmazsa girdi olmaz (Öztürk & Sayıcı, 2020). Sinema ve seyirci arasındaki ilişki, sinema endüstrisinin sürdürülebilirliği için kritik bir öneme sahiptir. Seyircilerin beklentilerini karşılayan filmler yapmak, onların ihtiyaçlarını anlamak ve sinema deneyimini daha eğlenceli hale getirmek, sektörün büyümesini ve gelişmesini sağlamaktadır. Aynı şekilde, seyirciler de sinemanın sunduğu farklı deneyimleri deneyimlemek ve kendilerini geliştirmek için sinema endüstrisine katkıda bulunmaktadırlar. Kısa filmler genellikle daha düşük bütçelerle yapıldığı için, sinemacılar daha yaratıcı ve risk alabilen şekilde çalışırlar. Bu nedenle, seyirciler kısa filmleri izleyerek farklı türler ve stiller hakkında yeni deneyimler kazanabilirler. Seyircilerin kısa filmle buluştuğu en önemli mecra kuşkusuz ki film festivalleridir. Festivallerde toplu film gösterimlerinin yanı sıra düzenlenen paneller, söyleşi ve atölyeler hem kısa film yönetmenlerini hem de seyircileri beslemektedir. Bunların yanı sıra yönetmenlerin seyircilerden filmleri hakkında geri

dönüş alabildikleri en etkin mecra olan festivaller sayesinde yönetmenler sektörel ağlarını genişletebilirler. Kısa film yarışmalarında elde ettikleri başarılar sayesinde bir sonraki üretimlerine maddi ve manevi imkanlar yaratabilirler. Ancak ülkemizde zaman zaman kısa film festivallerinin eksik yönleri de görülmektedir. Bu çalışmada kısa film festivallerinin sektöre olan etkilerinin olumlu ve olumsuz yanları gözlenmeye çalışılmıştır.

2. Kısa Film ve Festivallerle İlişkisi

Lumiere Kardeşler tarafından çekilen ilk filmlerin en azından süre olarak "kısa" türüne girecek olduklarını düşünerek kısa filmin tarihinin çok eskilere dayandığını söylemek mümkündür. George Melies gibi sinemaya sihir katan, yeni denemelere kalkışan yönetmenleri de aynı zamanda kısa filmci olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Ancak özellikle 50'li yıllardan sonra sinema sanatının alt türleri sivrilmeye başladığı zaman günümüzde geçerli olan kısa film tanımları da devreye girmiştir. Sinemayla amatör olarak da ilgilenmek isteyenlerin 35 mm filmlerin maliyetini karşılayamamasından dolayı 8 ve 16 mm filmlere yönelmeleri o dönemlerde film üretimini ivmelendirmiştir. Kısa film kavramı oluşurken deneysel, underground ve video-art kavramları da literatüre eklenmiştir. Dünya çapında Werner Nekes, Andy Warhol, Türkiye'de Artun Yeres, Nurdoğan Taçalan, Sezer Tansuğ gibi isimler ilk kısa filmciler olarak adlandırılabilir. Uzun metraj konusunda üretimler yapan önemli ve usta yönetmenlerden David Lynch, Wes Anderson, Claire Denis, Yorgos Lanthimos, Alfonso Cuarón, Jean-Luc Godard, Sofia Coppola, Christopher Nolan gibi isimler hâlen zaman zaman kısa film de çekmektedirler. Çeşitli kısa film festivalleri ve yarışmalarında ödüller kazanarak kısa filmden uzun metraja geçiş yapan önemli yönetmenlerimiz arasında ise Ali Özgentürk, Yavuz Özkan, Ersin Pertan, Yeşim Ustaoğlu, Tayfun Pirselimoğlu, Nuri Bilge Ceylan gibi isimler sayılabilir.

Kısa filmler için sektör ve pazar kısıtlı olduğundan medya satışı gerçekleştirmek oldukça zordur. Maliyetini karşılaması bile bir kısa film için oldukça önemli bir başarıdır. Dolayısıyla da kısa filmler öncelikli olarak kâr elde etmek için çekilmezler. Kısa filmlerin neredeyse hepsi yönetmenlerinin ya da geniş tabiriyle yaratıcılarının kendilerini ifade etmeleri ve yeteneklerini rahatça sergilemeleri adına birer fırsattır. Günümüzde kısa film üretiminin en temel amaçlarından biri sinemanın dilini kavrayabilmek ve beceri kazanmak olarak kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra eğer ortaya elle tutulur bir yapım çıkarsa bu kısa film festivallerde de değerlendirilir. Bu sayede kısa filmci eserini daha geniş bir seyirci kitlesiyle buluşturabilir. Hatta kısa filmciler bu festivallerde elde ettikleri başarılarla sektöre adım atabilir ya da önemli anlaşmalar imzalayabilirler (Rea & Irving, 2004).

> *"Kısa film yapımları, sinema sanatının tüm kaygılarını taşımasına karşın onun kadar yaygın izlenme olanağına sahip değil. Yani kısa filmlerin sinema salonlarında gösterimi yok denecek kadar az. Ancak zaman zaman televizyon kanalları aracılığıyla seyircisine ulaşabilmekte. Bunun dışında, düzenlenen kısa film festivalleri, yarışmalar bu türün değerlendirildiği gerçek platformlar olarak karşımıza çıkmakta. İzleyicisi bu sınırlar içinde kalınca, kısa film yapımcıları yaratmak istedikleri filmlerde, ticari kaygılardan uzak, olabildiğince özgür ve sinema sanatına yeni soluk getirecek düşünceleri gerçekleştirmeye çalışmaktalar." (Karslıoğlu, 1996, s. 102).*

Kısa film yeni sinemacıların sektöre girmesinde ve sinemanın gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kısa film, yapısı gereği, bütçe, zaman, mekân ve teknik imkânlar gibi belli kısıtlamalar, sınırlılıklar ve çerçeveler içerisinde çekilmektedir. Bu zorluklar da kısa filmciyi daha titiz seçimlere yönelterek derdini kestirme yoldan söylemeyi öğretir. Kısa filmci öz, kesin, açık ve yalın bir bakış açısıyla seyircinin karşısına çıkar (Can, 2005).

Film festivalleri, bilimsel kaynakların toplandığı bir alan dışında, sinemaseverlerin beğendiği filmlerin izlendiği, filmler hakkında konuşulduğu ve farklı politikaların uygulandığı yerler olarak da

görülmektedir (Yetkiner, 2018). Festivaller, film gösteriminin ötesinde, ülke sinemasının ve kültürünün dünya ile bütünleşmesinin, sinemasal sorunları gündeme getirmesinin ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilerin tartışıldığı bir merkez haline gelmiştir (Çelik, 2015). Ülkemizde özellikle de son on yılda artan film festivallerine bakacak olursak seyircilerin sanata ve sinemaya bakış açısı olumlu yönde değişmiş gibi görülebilir. Oysaki arz-talep dengesiyle pek de alakası olmayan bir durumla karşılaşılmaktadır. Belediyelerin, kurumların, vakıfların ve hatta özel şirketlerin kendi bilinirliliklerini arttırmak adına bu tarz uzun, kısa ya da belgesel film festivalleri/yarışmaları düzenledikleri artık bilinen bir gerçektir. Çoğu üst üste en fazla üç sene bu organizasyonları sürdürebilmiştir. Ancak Adana Altın Koza, Antalya Altın Portakal, Ankara ve İstanbul Film Festivalleri gibi örnekler kalıcılıklarını sürdürmektedirler. Bunların yanı sıra Malatya Film Festivali, Erciyes Film Festivali, İzmir Film Festivali ve Antakya Film Festivali gibi festivaller de zaman zaman sekteye uğrasalar da varlıklarını sürdürmektedirler. Bu festivaller uzun metraj odaklı olmalarına rağmen bünyelerinde her yıl kısa film ve belgesel gösterimleri, yarışmalar düzenlemektedirler. Bunların yanı sıra İstanbul Uluslararası Kısa Film Festivali, İFSAK Kısa Film Festivali, İzmir Kısa Film Festivali, Hisar Kısa Film Seçkisi ve Akbank Kısa Film Festivali gibi festivaller uzun yıllardır kalıcılıklarını korumaktadırlar. Ayrıca üniversitelerin düzenledikleri Selçuk Üniversitesi Kısaca Film Festivali, Yıldız Kısa Film Festivali, İnönü Kısa Film Festivali gibi önemli kısa film festivalleri de sektöre katkı sağlamaya devam etmektedirler.

Giovanni Scognamillo'ya göre Türk sinema tarihinde yapılan ilk yarışma Yerli Film Müsabakası adı altında 1948 yılında düzenlenmiştir (Scognamillo, 2010). O tarihten bu yana farklı şehirlerde birçok film festivali düzenlenerek sinema sektörüne katkılar sağlanmıştır. 1964 yılında Antalya'da, 1969 yılında Adana'da, 1982 yılında İstanbul'da, 1988 yılında ise Ankara'da film festivalleri başlamıştır. Ülkemizde kısa filme dair düzenlenen ilk kapsamlı organizasyon Robert Koleji öğrencileri tarafından 1967'de düzenlenen Hisar Kısa Film Yarışması'dır. Görüntü Dergisi'ne göre yarışmanın düzenlenmesinin en önemli iki sebebi Türk sinema seyircisini bilinçlendirmek ve amatör filmcilerin üretimlerini arttırmaktır. 1. Hisar Kısa Film Yarışması'nda 8 mm filmleri olan Nurdoğan Taçalan "Çingeneler" filmiyle birincilik; Artun Yeres ise ikincilik ödülünü "Çirkin Ares" filmiyle kazanmıştır. 16 mm kategorisinde "İstanbul Hatıraları" filmiyle Özer Kabaş birinciliği elde ederken; Sezer Tansuğ, "Gün Doğuşundan Gün Batışına" filmiyle ikincilik ödülünün sahibi olmuştur (1. Hisar Kısa Film Yarışması, 1968). 1959 yılında kurulan İFSAK (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği) fotoğraf ve sinemanın Türkiye'de gelişmesini, öğrenilmesini ve yaygınlaşmasını amaç olarak belirlemiş bir kuruluştur. Türkiye'de kısa film denilince akla gelen ilk isim olan Hilmi Etikan'ın 1977 yılında İFSAK'a katılmasıyla başlayan süreç sonrasında 1978 yılında İFSAK Ulusal Kısa Film Yarışması düzenlenmeye başlanmıştır. İlk yarışmaya sadece üç film katılmıştır (Etikan, 2009).

Tablo 1. *2019 – 2021 arasında festivallerde veya etkinliklerde gösterimi yapılan filmler*

Ulusal	**2019**	**2020**	**2021**
Uzun Kurmaca	180	98	404
Uzun Belgesel	97	116	217
Uzun Canlandırma	1	1	9
Uzun Deneysel	0	0	1
Kısa Kurmaca	258	245	1193
Kısa Belgesel	193	205	684
Kısa Canlandırma	32	30	193
Kısa Deneysel	22	37	113

"2021 Yılı Festivaller Değerlendirmesi"nde sekizinci sayfadan alınan Tablo 1'de 2019, 2020 ve 2021 yıllarında festivallerde veya etkinliklerde gösterimi yapılan filmler mevcuttur. Pandeminin de etkisiyle 2019 ve 2020 yılında düşük kalan üretim 2021'de yükselmiştir (Çölaşan, 2021).

Tablo 2. *2019 – 2021 arasında festivallerde ödül alan yerli filmler*

Ulusal	**2019**	**2020**	**2021**
Uzun Kurmaca	164	136	177
Uzun Belgesel	30	53	42
Kısa Kurmaca	283	362	369
Kısa Belgesel	113	128	172
Kısa Canlandırma	43	37	62
Kısa Deneysel	26	30	20

"2021 Yılı Festivaller Değerlendirmesi"nde dokuzuncu sayfadan alınan Tablo 2'de 2019, 2020 ve 2021 yıllarında festivallerde ödül alan kısa film sayıları yer almaktadır (Çölaşan, 2021). Tıpkı yukarıdaki tabloda da belirtildiği üzere genel anlamda 2021 yılında bir yükseliş gözlenmektedir. Pandemi döneminde ise dünyada ve ülkemizde kısa film festivalleri online olarak yapılmıştır.

Yukarıdaki tablolardan da görüleceği üzere, özellikle de ülkemizde kısa filmler, uzun metrajlı filmlerin aksine, genel olarak ticari gösterim şansı elde edemeyen yapımlardır. Bu sebeple de kar amacı gütme şansları yok denecek kadar azdır. Kısa filmlerin herhangi bir festivalde seyirci ile buluşmasının hem kısa film yönetmenleri, hem de sinema sektörü için önemi büyüktür. Kısa film yönetmenlerinin festivallerde kurduğu bağlantılar, seyirciden filmleri için aldıkları geri dönüş ve izlenimler yeni projeleri ve yol haritaları için oldukça önemlidir.

3. Kısa Film Festivallerinin Sektöre Etkisi

Kısa film yönetmenleri çeşitli illerde düzenlenen festivaller sayesinde eserlerini daha geniş kitlelere ulaştırma fırsatı elde ederler. Bunun yanı sıra yönetmenler festivallerde seyircilerden aldıkları geri dönüşlerle beslenirler. Profesyonel kişilerden oluşan jürilerin fikirleri ve eleştirileri sayesinde de kendi eserlerini dışarıdan bir gözle değerlendirebilirler. Zira eleştiri, estetik kurallarını ve buna bağlı olarak oluşan ölçütleri, evrensel yasa koyucu bir aklın uygulanma alanları olarak görür. Eleştiri, akılcı bir estetiğin kurallar kitabıdır (Aytaç, 2003). Bu doğrultuda içerik ve biçimi estetik ölçülerde yeniden değerlendiren kısa filmciler yeni projeleri için önemli ve isabetli kararlar almaya çalışırlar. Yine aynı doğrultuda, kısa filmciler festivallerde sektörün önde gelen yönetmen, oyuncu, teknik eleman gibi çalışanlarıyla dirsek temasına girebilirler. Bu da yeni ortak çalışmalara, sanatsal birlikteliklere yol açabilir. Kısa filmlerde pratik kazanan kişiler profesyonel hayata geçtiklerinde kazanılmış deneyimleri sayesinde daha rahat hareket edebilirler.

Yapımcısı tarafından yaratılan sanat eseri, izleyiciye sunulduğu andan itibaren yeni bir sürece taşınır. Bu aşamada, alınıp satılan her marka/ürün gibi işin piyasanın kurallarına bırakıldığını söylemek mümkündür. Film üreten sanatçıların eserlerini diledikleri şekle getirebilmeleri için maddi imkânların yeterli olması gerekir. Yönetmenler festivallerde kazanılan ödüller sayesinde yeni filmler için maddi olanak yaratırlar. Ayrıca bir yönetmen farklı festivallerden bol bol ödül topladıkça yeni çalışmaları için sponsor ya da yapımcı bulma şansını arttırır. Çünkü bu ödüllerin sponsor firmalar ya da yatırımcı yapımcılar için yönetmenlere karşı bir güven oluşturma unsuru olarak görüldüğü aşikârdır. Kısa film, amatör sinemacıları da kucaklaması sebebiyle adil bir çalışma ortamına ve fikir paylaşımını mümkün kılar. Amatör olarak sinemayla ilgilenen kısa filmciler de festivallerde

filmlerinin gösterilmesi sebebiyle tescilli birer yönetmen haline gelebilmektedirler. Ancak kısa filmin öğrenciler, akademisyenler ve amatörler tarafından bir sıçrama tahtası ya da eğitim sahası olarak görülmesi pek sağlıklı değildir. Çünkü kısa film kendine has bir sanatsal yapıya sahiptir ve özü gereği kullanılıp atılacak, üretimden sonra bir daha geri dönüp hiç bakılmayacak bir heves olamaz (Sayıcı, 2021).

Film festivallerinde genel olarak kâr amacı güdülmez. Kültür Bakanlığı, Sinema Genel Müdürlüğü, belediyeler gibi kurumsal yerlerden ödeneklerle ve özel sektörden sponsorluklarla ayakta kalan festivallerin diğer bir gelir kaynağı da seyircilere kesilen biletlerdir. Ancak festivallerin ilk amacı sinema eserleriyle seyirciyi buluşturmak olduğu için bu biletler ya cüzi bir miktara satılır ya da ücretsizdir. Hâl böyleyken film festivallerinin sinema-dizi sektörüne katkısının yanı sıra düzenlendikleri şehirlere ya da bölgelere de olumlu etkileri olduğunu unutmamak gerekir. Festivalin düzenlendiği dönemlerde şehre ya da bölgeye gelen sektör insanlarının, basın mensuplarının ve konukların hem ekonomik hem de kültürel anlamda katkı sağladığı bilinen bir gerçektir. Hedef marka kimliğine ulaşmak için insanların şehir hakkında olumlu bir imaja sahip olması, yöneticilerin şehrin turizm altyapılarını ve yerel hizmetlerin kalitesini tutarlı ve arzu edilir bir şekilde yönetmesi gerekir (Kavaratzis & Ashworth, 2005). Bu festivallere yurtdışından katılan sektör temsilcilerinin de yerel tanıtımları görerek kendi ülkelerinde bu festivalin reklamını yapmaları olasıdır. Ayrıca bu kişilerin keşifleri, orada gösterilen kısaların yurtdışına açılmasına da sebebiyet verebilir. Film festivalleri birbirinden farklı ulusal sinemalar arasında kültürel alışverişi kolaylaştırır ve alternatif bir küresel dağıtım ağı sağlar. Bu sebeplerle de sinemanın gelişimi ve gerçekleştirildiği bölgenin tanıtımı açısından önemlidir (Shoat & Stam, 1984). Festivallerin varlığını bilen belediye başkanları, valiler, üniversite yöneticileri gibi idari kişiler bu durumu fırsata çevirip tanıtımlarını daha avantajlı hale getirmektedirler. Örneğin Antalya denince akla ilk gelen olgulardan biri Altın Portakal, Adana denince ise Altın Koza'dır. Son yıllarda Malatya'da düzenlenen Altın Kayısı Film Festivali de bunlara iyi bir örnek teşkil etmektedir. Selçuk Kısa-ca Film Festivali hem Konya'nın hem de Selçuk Üniversitesi'nin adına değer katmaktadır. İnönü Kısa Film Festivali, Uşak Kanatlı Denizatı Film Festivali, İzmir Kısa Film Festivali gibi örneklerle konu daha da iyi anlaşılabilir.

Festivallerin artışının nicelik ve nitelik anlamda kısa filmlerin kalitesinde de bir artış sağladığını söylemek mümkün olacaktır. Festivallerin uluslararası arenada artması filmciler için kendilerini ve eserlerini göstermek açısından önemli mecralara dönüşmesini sağlarken bir yandan da çekilen eserlerin niteliklerinin belirlenmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır (Bikir, 2020) Festivallerdeki proje geliştirme platformları, söyleşiler, atölyeler vb. etkinlikler kısa filmcileri sektöre hazırlama konusunda avantaj sağlar. Bu tarz etkinlikler o dönemin kısa film dünyasının taze içeriklerinin belirlenmesinde de etkili olmaktadır.

Bu bağlamda, sinema sektöründe kısa filme bakış açısını değerlendirmek, festivallerde kısa filme ve kısa film yönetmenlerine gösterilen ilgiyi gözlemlemek için bazı sorulara yanıt aranmıştır;

1. Türkiye'de sinema sektöründe kısa filme bakış açısı nasıldır?
2. Kısa film festivalleri yönetmenlere nasıl yaklaşmaktadır?
3. Festivallerin kısa filme ve kısa filmcilere katkıları nelerdir?
4. Festivallerde kısa film ve kısa filmcilere yönelik ne gibi olumsuzluklarla karşılaşılmaktadır?

4. Yöntem

Bu çalışmada son yıllarda çeşitli yerli ve yabancı festivallerde başarı kazanmış kısa film yönetmenlerinin makalenin yazarına verdikleri röportajlar üzerinden betimsel analiz yapılmıştır.

Betimsel analiz, bir olayı, bir durumu, bir nesneyi, bir kişiyi ya da bir konuyu ayrıntılı bir şekilde betimlemek ve açıklamak için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem, bir konunun detaylı ve nesnel bir şekilde tanımlanmasına dayanır. Betimsel analizde amaç, konunun özelliklerini tanımlamak, ortaya koymak ve okuyucuya net bir şekilde aktarmaktır. Betimsel analiz genellikle gözlemlere dayanır ve verilerin toplanması, düzenlenmesi ve analiz edilmesi yoluyla yapılır. Betimsel analiz, sosyal bilimlerde, psikolojide, edebiyat alanında, sanat ve kültür çalışmalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Betimsel analiz, derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılır ve görüşme yapılan bireyleri tanıtıcı bulgular değerlendirilir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

4.1. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada son yıllarda çeşitli yerli ve yabancı festivallerde başarı kazanmış kısa film yönetmenlerinin 2015 sonrası makalenin yazarı Fırat Sayıcı'ya verdikleri röportajlar üzerinden bir literatür çalışması yapılmıştır. Kendileriyle yapılan röportajlarda Türkiye'deki film festivalleri ve kısa filmcilere yaklaşımları konusundaki düşünceleri ön plana çıkartılmıştır. Kısa filmcilerin bu görüş ve düşünceleri sayesinde kısa film festivallerinin sektöre olumlu ya da olumsuz katkılarının ortaya konulmasına çalışılmıştır. Durum çalışmasında kapsamında düşüncelerine yer verilecek yönetmenlerin belirlenmesinde, söz konusu kişilerin düzenli kısa film üretiminin içinde olup olmadıklarına, filmlerini festivallere gönderip göndermedikleri, festivallerdeki başarıları gibi durumlara bakılmıştır. Çalışmanın temel amacı kısa film üretiminin hızla arttığı günümüz sinema sektöründe, festivaller aracılığıyla üretim şekillerini ve yönetmenlere bakış açılarını karşılaştırmak ve kısa film üretiminin sağlıklı şekilde ilerleyip ilerlemediğini sorgulamaktır. Yapılan çalışmanın temelde festivaller ile kısa film üreticileri arasındaki bağa katkı sağlaması beklenmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmada, ağırlıklı olarak 2015 yılı sonrasında festivallere katılan filmlerin yönetmenleri ve düşünceleri merkeze alınmıştır.

4.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada kısa film yönetmenleriyle daha önceden yapılmış röportajlardan sorulara ilişkin veriler toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmanın amacı doğrultusunda verilen röportaj cevapları analiz edilmiştir. Kısa film festivallerinde önemli başarılar elde eden yönetmenlerle 2015 sonrası yapılmış olan röportajlardan alınan veriler yönetmenlerin görüşleri eşliğinde değerlendirilmiştir. Bu kapsamda araştırma soruları dikkate alınarak temalar oluşturulmuştur. İlk olarak röportajlardan hareket ederek veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. Verilerin hangi temalar başlığında aktarılacağı belirlenmiştir. Görüşlerine yer verilen yönetmenlerden toplanan veriler mantık çerçevesinde birleştirilmiş, bulgular birbirleriyle ilişkilendirilmiştir. Böylece kapsama ilişkin verimli bir bilgi havuzuna ulaşılmıştır.

4.3. Araştırma Etiği

Bu çalışma hazırlanırken akademik ve etik kurallara uyulmuş, kullanılan kaynaklardan araştırma etiğine uygun bir biçimde yararlanılmıştır.

5. Bulgular

Yönetmenlerle yapılan röportajlardan alınan görüşler üzerine alttaki tablo ve tespitler ortaya konulmuştur.

Tablo 3. *Festivallerin kısa filme olumlu ve olumsuz katkıları*

Yönetmenler	İlgili Çalışmalar	İlgili Çalışmalar
Gökçe Pehlivanoğlu	Kısa filmlerin gösterim olanakları fazla	Gösterim kaliteleri arttırılmalı
Alican Abacı	Seyirciler sinemaya dair yeni türleri keşfediyor	Türkiye festivalcilik alanında geride
Batuhan Kurt	Ödüller yönetmenleri görünür kılıyor	Emeğe saygı duymayan festivaller mevcut
Elif Yüksel	Festivaller sponsorlarla buluşmayı sağlıyor	
Gökhan Altuntaş	Yönetmenleri sonraki filmler için cesaretlendiriyor	Ön jüri sistemi yetersiz kalabiliyor
Naz Melis Özdil		Yarışma kategorilerinin daha belirgin olması gerekir
Nuri Cihan Özdoğan	Seyircilerin etkileşimini canlı görmek avantaj	
Tolunay Tekmek	Sektörle bağ kurulması kolaylaşıyor	

Şu an İngiltere'de yaşayan ve çalışmalarını orada yürüten kısa filmci Gökçe Pehlivanoğlu alanı sadece kısa film olan festivallerin kısa filmcilere daha iyi yaklaştığını söylemektedir. *"Bunu sadece yemek içmek ya da konaklama imkânları için söylemiyorum. Bir kısa filmcinin filmini gösterebileceği en önemli ve geniş alan film ya da kısa film festivalleridir. Bu nedenle gösterimlerin kalitesi arttırılmalı ve seyircilerin katılımının sağlanması da çok önemli…* (Pehlivanoğlu, 2017)." Tıpkı Pehlivanoğlu gibi 2021'de İngiltere'ye yerleşen ve çalışmalarını orada yürüten belgeselci Alican Abacı ise görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

> *"Kısa film festivalleri öncelikle günümüzde sayısı oldukça artan ve yükselen bir sektör olarak karşımıza çıkıyor. Özellikle tematik anlamda düzenlenen bu organizasyonlarda bir konu başlığı altında aranılan filmlerin seçkileri ile seyirciler sinema sektörünün farklı bakış açılarını gözleme şansı buluyorlar. Örneğin Sabancı Vakfı Altıncı Kısa Film Yarışması'nın geçen sene sürdürülebilirlik ile yaptığı tematik festival... Bununla beraber sektöre girmek isteyenlere kendini gösterme fırsatı sunuluyor, yani kazan kazan durumu var. Türkiye, dünyada oldukça önem kazanmış kısa film festival organizasyonlarının biraz gerisinden gelse de bu işin bir parçasını oluşturuyor. Gelecekte git gide hızlanan dünyada kısa filmlerin ve festivallerin daha da önem kazanacağına da eminim." (Abacı, 2020)*

Pehlivanoğlu ve Abacı'nın da değindiği üzere festivallerin sorunlarından biri sinema salonu, görüntü ve ses gibi gösterim kalitesinin düşük oluşudur. Bu hem seyircinin seyir zevkini düşürmektedir hem de filmin yönetmeninin emeğinin karşılığını doğru şekilde almadığının bir göstergesidir. Doğru şartlarda sunulmayan bir sanat eseri, yaratmak istediği anlamından değer kaybedebilir. Bu bağlamda, özellikle de yurtdışı festivallerini deneyimlemiş olan kısa film yönetmenlerinin Türkiye'de düzenlenen festivallerdeki gösterim olanaklarının kısıtlı olduğunu söylemeleri önemli bir göstergedir. Ayrıca gösterim mekanlarında daha fazla seyirciye ulaşmak için festivallerin tanıtımlarının daha iyi yapılması da gerekmektedir.

Festivallerin, sektörle ve diğer yönetmenlerle birleştirme işlevi taşıdığını düşünen Batuhan Kurt'a göre bu tanışıklıklar yeni iş birliklerine vesile olmaktadır. Ayrıca Batuhan Kurt, *"Verilen ödüller bizleri ve eserlerimizi görünür kılıyor. Diğer tarafta size ve emeğinize hiç saygısı olmayan festivaller de var. Deneyimleyerek öğreniyoruz (Kurt, 2019)."* diye düşünmektedir. Kısa filmci Elif Yüksel'e göre ise festivallerin kısa filmcilere sağladığı en önemli avantajlardan biri de maddi olanaklar ve iş birlikleridir. Elif Yüksel, kısa filmcilere destek veren sponsor firmaların, sinemanın etkili bir tanıtım aracı olduğunun önemini anladıklarını düşünmektedir (Yüksel, 2016). Kısa film festivallerinin bu tarz avantajlarının olması yönetmenler için sektörel anlamda bir atılım olarak görülmelidir.

Gökhan Altuntaş, festivalleri, en çok da gişe derdi olmayan yapımların ödüllendirildiği ve bunun yanında sinemacıların sonraki işleri için daha fazla heveslendirildiği yapılar olarak görmektedir. Ancak Gökhan Altuntaş'a göre ön seçici kurulların çalışmalarını daha titiz ve dikkatli yapmaları da gerekmektedir (Altuntaş, 2015). Festivallerle alakalı olarak, yarışmaya katılan kısa filmlerin öncelikle bir ön jüri sisteminden geçirilmesi gerekmektedir. Çoğu durumda ön jürilerin işi ana jürilerin işinden daha zordur. Zira festivallere katılan yüzlerce film içinden, ana jürinin izlemesi için bir avuç film çıkartmak zor ve titizlik gerektiren bir emektir. Festivallerde ön jüri sayısının fazla olması ve bu kişilerin alanında uzman olmaları yapılacak işin sağlığı ve gerekliği için elzemdir.

Belgesel sinemacı Naz Melis Özdil festivallere oluşturulan kategoriler konusunda haklı bir eleştiri getirmektedir. Özdil, festivallerdeki en büyük sıkıntıların yarışma sınıflandırılmasında içeriklerin netlik kazanmamasından dem vurmaktadır. Örneğin belgesel türde bir çalışmanın uzun metrajla yarıştırılmaya çalışılması gibi durumlar kafa karıştırabilmektedir. Ayrıca profesyonel çalışmalar ile amatör çalışmaların da ayrı sınıflandırmalara dâhil edilmesi gerekmektedir (Özdil, 2019). Özdil'in söylemek istediği sınıflandırma sorunu birçok festivalde kısa filmcilerin karşısına çıkmaktadır. Zaman zaman Antalya Altın Portakal Film Festivali, Adana Altın Koza Film Festivali gibi büyük çaplı festivallerde bile, ana yarışmada, kurmaca filmlerle belgeseller yarıştırılabilmektedir. Bu doğrultuda bazı kısa film festivallerinde de tüm kategoriler aynı yarışmada yer alabilmektedirler. Oysa, üstteki bölümlerde anlatıldığı üzere, kurmaca, deneysel, animasyon ve belgesel film dalları ayrı sınıflarlarda değerlendirilip yarıştırılmalıdır.

Festivallerde seyirci ile film izlemenin kendisini beslediğini düşünen yönetmen Nuri Cihan Özdoğan için seyircinin tepkisi bir nevi filme tutulan ayna olmaktadır. *"Seyirci topluluğu ile birlikte film izleme deneyimini festivallerin sağlaması, gösterimden sonra seyirci ile soru cevap düzenlenmesi, sinema üzerine konuşulacak ortamlar yaratılmasının çok kıymetli olduğunu düşünüyorum."* Özdoğan'a göre farklı ülkelerden gelen sektör profesyonellerinin de görüşleri çok önemlidir.; *"Birbirimizin hayat görüşlerinden, sinemayı yorumlama biçimlerimizden besleniyoruz. Hem tecrübelerimizi hem sinemaya bakış açılarımızı birbirimizle paylaşıyoruz. En önemlisi festivallerde edindiğimiz dostluklar sayesinde yalnız olmadığımızı anlıyoruz (Özdoğan, 2019)."* Belgesel ve kısa film yönetmeni Tolunay Tekmek ise festivallerin sektöre adaptasyon sağlama konusunda önemli bir değer kattığının altını çizmektedir; *"Kısa Film Festivalleri, sinema sektöründe devam etmek isteyen yönetmenler, yapımcılar için çok güzel bir zemin. Bu zemini iyi değerlendiren sinemacılar sektöre daha sağlam adapte olabilir (Tekmek, 2019)."* Festivaller kısa filmcilerin en çok beslendikleri alanlardır. Festivallerde filmlerden sonra yönetmen katılımıyla gerçekleştirilen soru-cevap kısmı seyircinin yönetmenin dünyasını daha iyi anlamasına sebep olurken yönetmenin de seyircinin filme bakış açısını kavradığı anlardan oluşmaktadır. Bu durum karşılıklı olarak sanatsal bir üretimin çözümlenmesi üzerine kuruludur ve her iki taraf için de oldukça besleyici olmaktadır. Bunun yanı sıra yönetmenlerin festivalde aynı ortamda bulunmaları, birbirlerinin eserlerini izlemeleri, fikir alışverişi yapmaları, yine kısa filmin geleceğini şekillendirmekte başat rol oynamaktadır.

6. Sonuç ve Tartışma

Hem genç hem de köklü film yapımcılarının uzun metrajlı bir filmin finansal riskleri olmadan zanaatlarını ve yaratıcılıklarını geliştirmeleri için vazgeçilmez bir platform sağlayan kısa filmler, sinematik hikâye anlatımının geleneksel biçimlerini aşar (Jilani, 2016).

Literatür çalışması ve betimsel analiz uygulanarak hazırlanan araştırmada Türkiye'nin önde gelen genç kısa filmcileriyle yaptığımız görüşmeler ve röportajlar sonucunda onların deneyimlerinin süzgecinden geçen görüşlere yer verilmiştir. Yönetmenler kısa film festivallerinin sektöre katkılarından bahsederken filmlerini geniş kitlelere ulaştırabildiklerini, festivallerin yeni fırsatlara yol açtığını, yerli ve yabancı sinema sektöründen gelen profesyonellerle tanışma fırsatı bulduklarını, diğer kısa filmleri izleyebildiklerini belirtmişlerdir. Ancak bunların yanı sıra bazı festivallerin kısa filmi ve kısa filmcileri ikinci plana attıklarının, zaman zaman jüri oluşturma konusunda kafa karışıklığı yaşandığının ve kısa filmin hala hak ettiği değeri görmediğinin de altını çizmişlerdir.

Tüm bu çalışmadaki verilerden yola çıkarak kısa filmin ve festivallerinin gelişimine katkıda bulunacak bir takım öneriler verilebilir. Dünya çapında önem kazanacak tıpkı İstanbul, Antalya gibi büyük bir kısa film festivali organize edilmeli, buna da büyük bütçe harcanarak sürekliliği sağlanmalıdır. Bu tarz festivallere dünya çapında Montpellier, Clermont-Ferrand, Krakow gibi örnekler gösterilebilir. Türkiye'de sadece kısa filme yönelik kurum ya da kuruluşlar olmalıdır. Başta devlet olmak üzere kısa film sektörü özel kuruluşlar, sponsorluklar tarafından da desteklenmelidir.

Film festivallerinin süreklilik sorunu olmaması gerekir. Festivallerin kalıcı olması ve her geçen sene bir önceki senedeki etkinliklerin üzerine çıkmayı çabalaması kısa filmin ve kısa film üreticilerinin gelişimi için oldukça önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra festivaller arasında tatlı bir rekabet olması gerektiği gibi, birbirlerinin etkisini azaltacak girişimlerde bulunmamaları elzemdir. Festivallerin aynı ya da yakın tarihlerde düzenlenmesi gibi talihsiz durumlar sektörel anlamda da olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Yine festivallerin gösterilen kısa filmlere, gösterim başına telif hakkı ödemesi şarttır. Ayrıca kısa film festivallerinin yarışma için gönderilen eserleri doğru türlerde ayırması ve bu doğrultuda yarışma seçkisine alması gerekir.

Bir başka önemli nokta da dijital platformların kısa film sektörüne olan yaklaşımıdır. Özellikle son yıllarda, internet üzerinden video içeriklerinin yaygınlaşması ve izleyicilerin dijital platformları kullanarak film izleme alışkanlıklarının artması, kısa filmler için daha fazla erişim imkânı sağlamıştır. Dijital platformlar, kısa filmlerin gösterimine olanak tanıyan çeşitli platformlar sunar. Örneğin, YouTube ve Vimeo gibi video paylaşım siteleri, kısa filmlerin yayınlanması ve izlenmesi için popüler seçeneklerdir. Ayrıca, Netflix, Amazon Prime Video ve Disney+ gibi yaygın dijital platformlar, kısa filmleri de içeren kısa film koleksiyonları sunarak bu türün daha geniş bir kitleye ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Dijital platformlar, kısa filmlerin erişilebilirliğini artırarak, bu türün daha geniş bir kitleye ulaşmasına ve daha fazla ilgi görmesine olanak sağlamaktadır. Bu gösterimlerin arttırılması ve de gösterim başına kısa filmcilere hak ettikleri teliflerin ödenmesi büyük önem taşımaktadır.

Çalışmada bahsedildiği üzere kısa filmler tüm film endüstrisini sağlıklı tutmak için bir zorunluluktur. Çünkü kısa filmler iki yadsınamaz rolü yerine getirmektedirler; yükselen yeteneklere fark edilme ve tarzlarını iyileştirme şansı vermek ve de hikâye anlatmanın yeni yollarını içeren yaratıcılığı ve yeniliği teşvik etmeye yardımcı olmak...

7. Kaynakça

Abacı, A. (tarih yok). *Uluslararası konularla, çevreci yaklaşımlarla belgeseller ve filmlerle karşınıza gelmeyi planlıyorum*. http://www.populersinema.com/roportaj/alican-abaci-uluslararasi-konularla-cevreci-yaklasimlarla-belgeseller-ve-filmlerle-karsiniza-gelmeyi-planliyorum-39812.htm

Akyürek, F. (2012). *Senaryo yazarı olmak, senaryo yazmak* (10. baskı). MediaCat.

Altuntaş, G. (2015, Kasım). *Festivallerin ön seçici kurulları işlerini daha disiplinli ve özverili yapmalılar*. http://www.cinedergi.com/2015/11/30/gokhan-altuntas-festivallerin-on-secici-kurullari-islerini-daha-disiplinli-ve-ozverili-yapmalilar/

Aytaç, G. (2003). *Genel edebiyat bilimi*. Say.

Bikir, N. (2020). Pandemi etkisi: kısa film festivalleri ve yaşanan dönüşüm üzerine bir değerlendirme. *Gümüşhane Üni. İletişim Fak. Elektronik Dergisi*, *8* (2), 1234-1261. https://doi.org/10.19145/e-gifder.726811

Can, A. (2005). *Kısa film*. Tablet.

Cooper, P., Dancyger, K., (2005). *Kısa film yazmak*. Es.

Çelik, R. (2015). *Film festivalleri ve Türkiye'de sinemanın geleceği* (E. Elkatmış, Ed.). Gülmat.

Çölaşan, H. (2021) *Film festivalleri 2021*,

http://www.kameraarkasi.org/makaleler/makaleler/2021_filmfestivalleri.pdf

Etikan, H. (2002). *Film üzerine panel ve söyleşiler*. Mithat Alam Film Merkezi.

Jilani, S. (2016, Ocak). *Why it's time to start taking short films seriously*, https://lwlies.com/articles/why-its-time-to-start-taking-short-films-seriously/

Kaliç, S. (1992). *Deneysel sinemanın kısa tarihi*. Hil.

Karslıoğlu, E. (1996). Kısa film hakkında. M. Dinçer (Ed.). *Türk Sinemasında Kısa Film* içinde (ss. 101-105) Kiv.

Kavaratzis, M., Ashworth, G. J. (2005). City branding: an effective assertion of identity or a transitory marketing trick?. *Tijdschriftvoor Economische en Sociale Geografie*, *96*(5), 506-514. https://doi.org/10.1111/j.1467-9663.2005.00482.x

Kurt, B. (tarih yok). *Belgesel insanoğluna özünü hatırlatıyor!.* http://www.populersinema.com/roportaj/belgesel-insanogluna-ozunu-hatirlatiyor-37734.htm

Özdil, M. (tarih yok), *Festivallerin temel sorunu yarışma kategorilerinin net bir şekilde ayrılmamasıdır!.* https://www.populersinema.com/roportaj/festivallerin-temel-sorunu-yarisma-kategorilerinin-net-bir-sekilde-ayrilmamasidir-38341.htm

Özdoğan, N. (tarih yok). *Kısa film, bir cümledir!.* https://www.populersinema.com/roportaj/nuri-cihan-ozdogan-kisa-film-bir-cumledir-37622.htm

Öztürk, T., & Sayıcı, F., (2020). Türkiye'de 2019'da gösterime girmiş filmlerin sosyal gereklilik ve sektör ekonomisi bakımından incelenmesi. *Business & Management Studies: An International Journal, 8* (5), 4413-4437. https://doi.org/10.15295/bmij.v8i5.1670

Pehlivanoğlu, G. (2017, Nisan). *Kısa filmde karşılaşılacak tek muhakeme mekanizması festivallerdeki jürilerdir!*.http://www.cinedergi.com/2017/04/22/gokce-pehlivanoglu-kisa-filmde-karsilasilacak-tek-muhakeme-mekanizmasi-festivallerdeki-jurilerdir/

Raskin, R. (2010). Kurmaca kısa filmde öykü tasarımı. *Sekans Sinema Yazıları Seçkisi*, (3), 173-180.

Rea, P.W., Irving, D. (2004). *Sinema ve videoda kısa film: I. Cilt Yapım Öncesi*. Es.

Sayıcı, F. (2021). *Kısa film festivallerinin sektöre etkisi*. Screenfest Film Festivalleri Sempozyumu. http://www.screenfest.org/wp-ontent/uploads/2020/10/semp_book_design_0911.pdf

Scognamillo, G. (2010). *Türk sinema tarihi*. Kabalcı.

Scognamillo, G. (2000). *Türk sinemasında tartışmalar, polemikler, kuramlar - 2*, http://yenifilm.net/2000/12/turk-sinemasinda-tartismalar-polemikler-kuramlar-2/

Selçuk, A. (2009, Kasım). *Hilmi Etikan söyleşisi*. http://www.etikan.com/2009-y-l--yaz-lar-.html

Shoat, E., Stam, R. (1984). *Unthinking Eurocentrism*. Routledge.

Tekmek, T. (tarih yok). *Festival için değil, seyirci için film çekiyoruz!*. https://www.populersinema.com/roportaj/festival-icin-degil-seyirci-icin-film-cekiyoruz-39116.htm

Yetkiner, B. (2018). Türkiye'de film festivallerinin dönüşen yapısı. *Gümüşhane Üni, İletişim Fak. Elektronik Dergisi*, *8* (2), 1596-1625. https://doi.org/10.19145/e-gifder.398662

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

Yüksel, E. (2016, Ekim). *Sosyal medya olmasaydı bu film olmazdı*. http://www.cinedergi.com/2016/10/12/elif-yuksel-sosyal-medya-olmasaydi-bu-film-olmazdi/